

A bongo

A hangszerelemző sorozatom 3. részében egy izgalmas kisebb méretű percussion hangszerrel, a bongóval fogok foglalkozni. A cikk előzménye egy korábban megjelent írás: A bongo (Dobos Magazin, XIV. évf. 2. szám, 2013. július).

1. kép: Meinl Woodcraft WB400 Bongo

Meghatározása

Két különböző méretű hengeres, általában enyhén kúpos egymembrános dobból áll: a kisebb, magasabb hangolású a macho (férfi), vagy Primo, a nagyobb, mélyebb hangolású a hembra (nő), vagy Segundo. A hangszer felső részén kifeszített állatbőr található (de kapható szintetikus bőr is hozzá), alul nyitott. A két hangszer távtartóval és csavarokkal van összekapcsolva, ami általában a hangszertest kifűrésát jelenti, de az 1. képen látható a Meinl Percussion hangszergyár megoldása, ami a két hangszer külön rezonálásának kedvez. A

conga-hoz hasonlóan kétféle káva használatos, az egyik lekerekített gallér-szerű, a másik pedig egy egyenes lemezhez hasonló, ez a tradicionális.

2. kép: Meinl How me make it bongos 01

Alapanyag

A test készülhet: gumifából, fehér kőrisből, többretegű furnérból, durian fából, tölgyből, dióból, mahagóniból, cédrusból, cseresznyéből, Koa fából, mango fából, üvegszálakból, akrilból, ABS műanyagból, kevlárból, stb.

A fából készült testeket függőleges dongákból ragasztják össze a conga-hoz hasonlóan. A végleges formáját esztergálással nyeri el. Némely esetben egy fából készül a hangszer, ez mélyebb tónusú hangzást eredményezhet.

A bőr készülhet: bivalybőrből, borjúbőrből, bölénybőrből, szintetikus anyagból (pl. Evans, Remo), tehénbőrből.

Méret

A két hangszer átlagos átmérője 6 1/4" és 7 1/2" körül mozog, de gyáranként vannak eltérések, emiatt a bőrök nem is kompatibilisek egymással. Néhány méret lehetőség: 3 1/2" és 4 1/4" (mini bongo), 6" és 7", 6 1/2" és 7 1/2", 6 3/4" és 8", 7" és 8 1/2", 7" és 9", 7 1/4" és 8 5/8"

A hangszertest mélysége kicsi (17 cm körüli), ennek következtében igen magas, éles hangon szól a hangszer.

Hangolás

A testeken 4 hangoló csavar található, a felső része kampós, ez a káva hasítékaiba, az alsó része menetes, ez pedig a bongo alján található fém kávába van illesztve. A két hangszer egymástól minimum kis terc távolságra szokták hangolni. A csavarokat óramutató járásával ellentétes irányban kell feszíteni vagy lazítani, minden csavaron egyformát mozdítva.

3. kép: Meinl How we make it bongos 02

Oktató anyagok

A kongáról szóló előző cikkemhez (Parlando, 2017/4.) hasonlóan most is összeállítottam egy kis oktatási segédanyagot.

Kottaanyag:

1. Genton, Daniel: Les Tumbaos de la Salsa (2000, I.D. Music, EMF)
2. Hidalgo, Giovanni: In Tradition (1996 DCI Music Video Inc., in a division of Warner Bros. Publications, Inc.)
3. Ludin, Hakim: Bongos & Congas (1994 Musikverlag Harald Burger & Martin Müller, Karlsruhe)
4. Salloum, Trevor: The Bongo Book (1997 Mel Bay Publications, INC, Pacific, Mo,

63069)

A bongo-hoz kapcsolódóan is összeválogattam egy oktató videó listát:

<https://youtu.be/Rm2XQrio0QE>

4. kép: Meinl How we make it bongos 04

A hangszer története¹

Feltehetően Kuba Oriente nevű tartományából (Kuba keleti része) származik, körülbelül a XIX. században jelenik meg. A kezdetekkor a changüí (korai XIX. század, 4 szólam: marimbula², bongo, tres – 3 húros kubai gitár, énekes) és a son zenei stílusok egyik hangszere.

¹ Salloum, Trevor: The Bongo Book (1997 Mel Bay Publications, INC, Pacific, Mo, 63069) 5-7. o., és Daniel Genton: Les Tumbaos de la Salsa (2000, I.D. Music, EMF) 56-57. o. alapján

² Bővebben: <http://www.ritmusdepo.hu/felutes/201706140800/utos-hangszerek-utos-ismeretek-1>

Később a son eljutott vidékről a városokba is, és kiegészült még trombitával, és kornettel. A '20-as évekre a son a legnépszerűbb tánczenei örület lett Havannában, és hamarosan továbbterjedt az USA-ba is.

Néhány zenekar a legjobbak közül: Sexteto Habanero, Bolona és Septeto Nacional.

Később más stílusok is megjelentek, például: a son montuno, guaracha, bolero, mambo, guajira, a ritmus szekció a bongo mellett gyakran kiegészül conga-val és timbales-szel.

A '40-es, '50-es években a beat generációnak (is) köszönhetően nagyon népszerű hangszer lett, a bongókat kíséretként használták énekesek és költők, mint Kenneth Rexroth. Például: [Johnny Hartman: "Joey, Joey, Joey "\(1964. GRP Records\).](#)

5. kép: Meinl How we make it bongos 09

Kezdetben a bőrt hőforrás mellé téve hangolták (feszítették), a hangoló csavarok rendszere csak az '50-es években jelent meg³.

A fiatal gépészmérnök Martin Cohen (az LP alapítója) a latin zene szerelmese, az 1960-as években kezdett bongókat készíteni New Yorkban, mert jó minőségű hangszer ekkoriban csak Kubában volt. Ezzel kezdetét vette a hangszer professzionális gyártása.

A hangszert a kongához hasonlóan a nagy cégek (Gon Bops, LP, Meinl Percussion, Toca, Tycoon, Remo, stb.) a mai napig is folyamatosan fejlesztik, újítják.

³ Bővebben: http://www.parlando.hu/2017/2017-4/Budai_Krisztian_Conga.pdf - 8.o.

Megszólaltatás

A játékos (bongoceros) vagy ülve játszik, a hangszer két térde közé szorítva kissé kifelé dönti azt (bal felől a macho), vagy állva, ekkor a hangszer állványra van szerelve (de létezik állvány ülő játékhhoz is). Manapság már a legtöbb ütős előadó rendelkezik bongoval, a conga mellé remek kiegészítő.

Alapvetően az ujjakat kell használni, legegyszerűbb kísérete a [martillo](#)⁴, ami a macho-ra és a bal kéz játékára koncentrál, a jobb kéz néha kitölti a hembra-n a hézagokat. A conga ritmikáját egészíti ki a martillo. Illetve gyors-ügyes-pontos, kifinomult ujj munka szükségeltetik a bongozáshoz, de erről később bővebben.

6. kép: Meinl 8 1/2" True Skin bongo head for CS-FWB400

Ütéstechnikák⁵

Hüvelykujj-ujjvég (thumb-finger tips): a bal kéz hüvelykujj a macho közepét nyomás alatt tartja, a jobb kéz mutató ujj vége megüti a bőrt

Bongo „hintá” (tumb-finger tips): a kongához hasonló ütése kombináció, de itt az egyik végpont a bal kéz hüvelykujj (thumb), a másik a négy ujjvég (finger tips)

Ujjbegy (finger tip): mutatóujj ütés, karakteres magas hangot kapunk, a bőr szélénél kell megütni.

Ujj (finger): az egész mutató ujj részt vesz az ütésben, általában a hembra-n használatos

Slap: a conga slap itt is használható, mint effekt, igaz nem túl gyakori

⁴ Martillo: sp, jelentése kalapács

⁵ Ludin, Hakim: Bongos & Congas (1994 Musikverlag Harald Burger & Martin Müller, Karlsruhe) 8-10. o. alapján

A hangszert némely esetekben verővel is használják.

A ritmus szekcióból a bongo improvizálhat a legszabadabban, használhat többféle variációt és fill-eket díszítésként, általában sok szinkópáló ritmussal. A zenekarban a dallamrészek alatt a bongo játékos a hangszernél marad, ám amikor a ritmus szekció nagyon domináns lesz, átvált kolompra (Campana/Cencerro).

7. kép: Meinl Professional Bongo Stand, TMB

Felhasználási területei, stílusok

Afro-Cuban, Bolero, Calypso, Changüí, Son, Son montuno, pop-rock, ütőhangszeres kamarazene, egyéb

Rokon hangszerek

Bongo cajon

A bongo és a cajon ötvözte,
sodronnyal szerelve.

8-9. kép: Meinl BCA2NT/EBK-M

10. kép: Meinl Professional Bongo Cajon PBCA1NT/EBK-M

Tripla bongo

Jelenleg csak az LP-nél található 3-as bongo.

11. kép: LP **GENERATION III TRIPLE BONGOS**
LP202-AW

Compact bongo

Az utazás, és pakolásbarát bongo.

12. kép: LP Compact Bongos

Cajita

Perui hangszer, nyakba akasztva használják. Az egyik kéz ütőt használ, a másik a kis ajtót nyitogatja, ezzel sokféle hangot, hangszínt létrehozva.

13. kép: Meinl CCA1NT

Kiegészítők

Bongo kolomp

A bongo játékosnak időnként kézi kolompra kell váltania.

14. kép: Meinl BCOB

Ujj shaker

Ujjakon viselhető kis méretű shaker, bongo (de más ütőhangszerre is jó) játék közben nem zavaró, és folyamatos shaker hangzást biztosít.

15. kép: Meinl MS-BK

Gyártók

Amati, CP, Gewa, Gon Bops, LP, Meinl Percussion, Moperc, Natal, Nino, Pearl, Remo, Sonor, Stagg, Toca, Volcano

Híres előadók

Candido Camero, Carlos Caro, Jack Constanzo, Daryl "Munyungo" Jackson, José Mangual, Armando Pereza, Ray Romero.

Zenekarok

Hazai: Cosa Polska, Irie Maffia, LGT, Margaret Island, Mary PopKids, Quimby, Ricardo Salsa Club, Tumba y Quema

Külföldi⁶: Buena Vista Social Club, Gloria Estefan & Miami Sound Machine, Jamiroqai, Mezzoforte, Carlos Santana, Patax, The Brand New Heavies

Komolyzenei felhasználás

Fontos megemlítenem, hogy a kongához hasonlóan nem bongo ütéstechnikában, nem hangszereszerűen lettek a darab írása során használva a hangszerek, hanem inkább a dobverős használat, és a hangszín az, amit használnak bennük. Tehát ez nem autentikus felhasználási terület, így csak érintőleges.⁷

Másson, Áskell: Frum

Reich, Steve: Drumming

Sierra, Roberto: Bongo-0

Zombola Péter: Szűkülő folyosó

Xenakis, Iannis: Rebonds A, B

Összegzés

A bongo egy nagyon fiatal, de egyszersmind sokrétű hangszer. Finom hangszín lehetősége rejlik benne, illetve fejleszti a zenei improvizativitást. Kicsi, könnyű, nem túl hangos, praktikus. Érdemes beleásni magunkat a hangszer irodalmába. Aki már vásárolt legalább egy kongát, annak nincs min gondolkodnia...

⁶ Bővebben: <http://www.rhythmweb.com/bongo/bongocer.htm>

⁷ Bővebben: http://www.parlando.hu/2017/2017-3/Budai_Krisztian-Lebetonozott_archaika.pdf

Felhasznált irodalom

1. [Budai Krisztián: A Hand-Percussion hangszerelemző sorozat. 1. rész Bevezetés \(Parlando, 2017/2. online\)](#)
2. [Budai Krisztián: A bongo, Dobos Magazin, XIV. évf. 2. szám \(2013. július\)](#)
3. [Budai Krisztián: A NÉPI ÜTŐHANGSZER - Egy új tantárgy körvonalazódik? \(Parlando, 2015/2. online\)](#)
4. Budai Krisztián: Elrabolt ritmusok – különleges ütőhangszerek (Gramofon, 2016/Ősz)
5. Budai Krisztián: Gukhe (Budai Krisztián, 2016, ISMN 979-0-801666-20-8)
6. [Budai Krisztián: Lebetonozott archaika. Gondolatok napjaink verőhasználatáról. \(Parlando, 2017/3. online\)](#)
7. [Budai Krisztián: Népi ütőhangszeres videó lista Parlando. \(2015/4\)](#)
8. Hidalgo, Giovanni: In Tradition (1996 DCI Music Video Inc., in a division of Warner Bros. Publications, Inc.)
9. Krisztián Budai: Langwana (Edition Svitzer, 2015)
10. Ludin, Hakim: Bongos & Congas (1994 Musikverlag Harald Burger & Martin Müller, Karlsruhe)
11. [Budai Krisztián: Ütős kis beszélgetések 1-11. Gramofon. online](#)
12. Daniel Genton: Les Tumbaos de la Salsa (2000, I.D. Music, EMF)
13. [Polifónia, különszám, Zeneoktatásunk, 2009. május \(3.3 fejezet. Új tantárgyak bevezetése, 28. oldal\)](#)
14. Salloum, Trevor: The Bongo Book (1997 Mel Bay Publications, INC, Pacific, Mo, 63069)
15. Sulsbrück, Birger: Latin-American Percussion (1982, Den Rytmske Aftenskolens Forlag)
16. [Ütős hangszerek - ütős ismeretek 1., Marimbula-Avagy David Livingston nyomában \(Ritmusdepo, 2017.06.14.\)](#)
17. Váray László: Ütőhangszeres szótár (2012, Pannonhalmi Apátság, ISBN 978-963-9053-90-8)
18. <http://www.lpmusic.com/about>, (2017. 09. 30.)

Képek

1. <https://meinlpercussion.com/products/Product/show/2858/2856/?desktop=/proc/self/environ#product-single-headline>, 1. kép (2017. 09. 26.)
2. <https://meinlpercussion.com/how-we-make-it/bongos/>, 2-5. kép (2017. 09. 29.)
3. <http://www.meinlshop.de/en/meinl-percussion/spare-parts/heads/8-1-2-true-skin-bongo-head-for-cs-fw400-ts-b-25>, 6. kép (2017. 09. 30.)
4. <https://meinlpercussion.com/products/Product/ACC-STANDS/Product/show/1514/1512/ACC-STANDS/?desktop=http://www.guitars.ru/02/dd.txt>, 7. kép (2017. 09. 30.)
5. <https://meinlpercussion.com/products/Product/show/638/637/#product-single-headline>, 8-9. kép (2017. 09. 29.)

6. <https://meinpercussion.com/products/Product/PER-CAJONS/Product/show/654/612/PER-CAJONS/>, 10. kép (2017. 09. 29.)
7. <http://www.lpmusic.com/products/bongos/lp/generation-iii-triple-bongos>, 11. kép (2017. 09. 29.)
8. <https://www.steveweissmusic.com/product/33774/bongos>, 12. kép (2017. 09. 29.)
9. <https://meinpercussion.com/products/Product/PER-CAJITAS/Product/show/641/640/PER-CAJITAS/>, 13. kép (2017. 09. 29.)
10. <https://meinpercussion.com/products/Product/show/2683/2684/2682/>, 14. kép (2017. 09. 29.)
11. <https://meinpercussion.com/products/Product/PER-SHAKERS/Product/show/2245/2244/PER-SHAKE-RS/?desktop=/proc/self/enviro>, 15. kép (2017. 09. 29.)

Budai Krisztián
krx.krx@gmail.com

<https://krxternational.blogspot.hu/>

